1.1 Haaslava sild

Üldplaneeringuga on kavandatud kolm ühendusteed ning silda Kastre ja Luunja valla ühendamiseks üle Emajõe (joonis 1). Tegemist on projektidega, mille realiseeritavus jääb pikemasse perspektiivi, kuid maakasutuse ja muude arendustegevuste planeerimisel on oluline arvestada teede koridoridega.

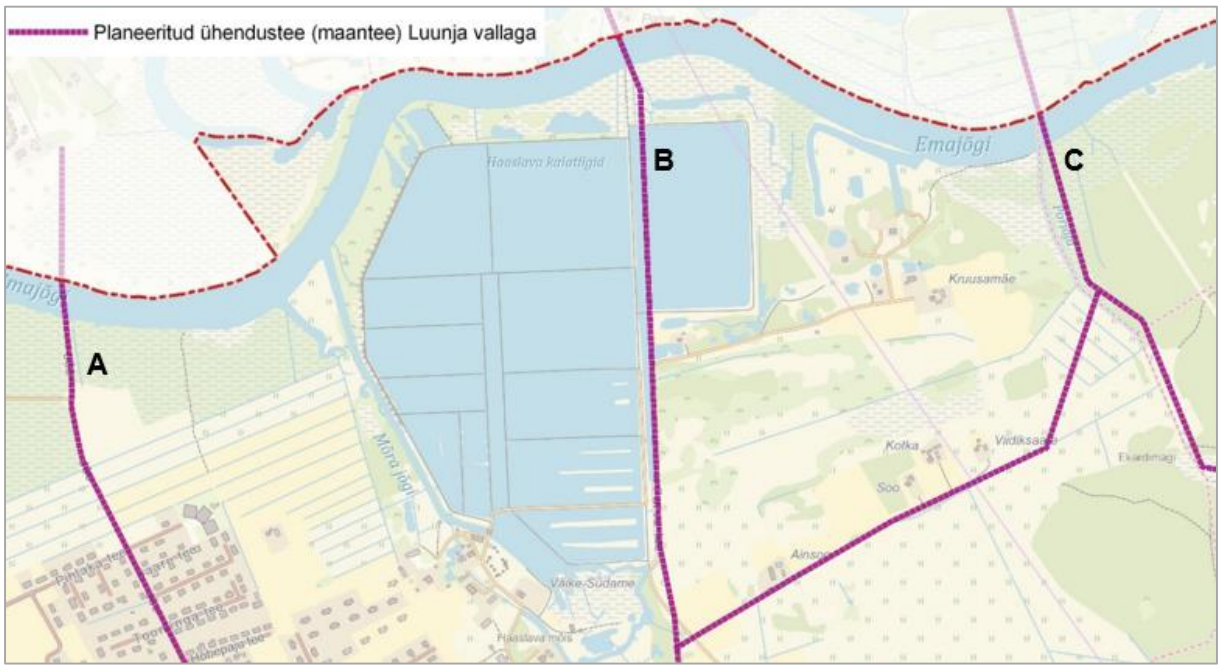

Joonis 1. *Planeeritud ühendusteede trassid* (*Aluskaart: Maa-amet, 2022*).

Üldplaneeringu seletuskirjas on välja toodud, et sildade rajamine on oluline selleks, et vähendada juba olemasolevate sildade liikluskoormust ning tagada parem ühendus kahe omavalitsuse vahel. Erinevalt suurest osast teistest Eesti piirkondadest on nii Kastre kui ka Luunja valla rahvaarv pidevas kasvutrendis mistõttu kasvab pidevalt ka liikluskoormus. Kastre vallas asub Luunja sild Vana-Kastre külas ning järgmine lähim sild on juba Tartu linnas Ihaste sild. Vajalik on rajada lisaks vähemalt üks sild, et tekitada vajadusel mõistlik ümbersõidu võimalus. Tingimusena on välja toodud, et ühendusteede rajamisel tuleb tagada antud trajektooridel ja sildadel ka kergliiklejate ohutu liiklemine.

EELIS-e andmetel (seisuga 08.04.2022) jääb ühendustee A trassile ning selle vahetusse lähedusse kaks emaputke leiukohta (KLO9322955 ja KLO9322956), mille pindalad on 0,02 ha ning 0,22 ha. Emaputk (*Angelica palustris*) kuulub II kaitsekategooriasse. Kaitsealuse taimeliigi leiukohtade viimane kinnitatud vaatlus viidi läbi 17.08.2010. Kokku registreeriti

leiukohtades vaatluse käigus 76 emaputke. Luunja valla territooriumil jääb ühendustee A trass III kaitsekategooria taimeliigi – siberi võhumõõk – leiukoha (KLO9340279) lähedusse. Leiukoha pindala on 0,87 ha. Viimase vaatluse käigus 2018. aastal tuvastati leiukohas kokku 275 siberi võhumõõga puhmikut/kogumikku.

Ühendustee B trass läbib Haaslava kalakasvandust. Haaslava kalakasvanduse tiigid on registreeritud EELIS-s suurkoovitaja leiukohaks (KLO9116628). Suurkoovitaja on III kaitsekategooria linnuliik. Viimane kinnitatud vaatlus viidi läbi 08.06.2011, kus vaatluse teel tuvastati 1 isend. Lisaks jääb enne Haaslava kalatiike Parve tee lähedusse tiigikonna leiukoht (KLO9118756). Täpsemalt on tegemist kahepaikse sigimispaigaga. Viimane kinnistatud vaatlus viidi läbi 2013. aastal. Tiigikonn on määratud III kaitsekategooriasse.

Ühendustee C trassile või selle vahetusse lähedusse ei jää kaitsealuseid liike.

Kõik ühendusteed ületavad Emajõge (VEE1023600). Emajões leidub mitmeid kaitsealuseid liike: *Aspius aspius* (tõugjas), *Misgurnus fossilis* (vingerjas), *Cobitis taenia* (hink), *Cottus gobio* (võldas), D*ytiscus latissimus* (laiujur). Esimene neist kuulub II kaitsekategooriasse, ülejäänud on määratud III kaitse kategooriasse.

Enne ühendustee A kavandamist tuleb II kaitsekategooria emaputke leiukohtades läbi viia uus inventuur, selgitamaks välja kas kaitsealused taimeliigid on vaadeldavas asukohas olemas. Kuna viimane vaatlus viidi läbi rohkem kui 10 aastat tagasi on võimalik, et liigi leiukohas on looduslikud olud muutunud ning kaitsealust taimeliiki seal enam ei leidu või vastupidi on liigi kasvuala laienenud.

Ühendustee A kavandamisel tuleks võimalusel arvestada Luunja valla territooriumile jääva III kaitsekategooria taimeliigi leiukohaga. Kui mingil põhjusel ei ole võimalik ühendusteed rajada selliselt, et leiukoht säiliks tervikuna tuleb kaaluda siberi võhumõõga ümberistutamist. Kaitsealuse taimeliigi ümberasustamist nende looduslikust elupaigast reguleerib Vabariigi Valitsuse määrus nr 248 „Kaitsealuse liigi isendi ümberasustamise kord“.

Suurkoovitaja on Eestis üldlevinud, aga vähearvukas peamiselt niitudel, kultuurrohumaadel ja soodes elutsev haudelind (linnuvaatleja.ee). Antud juhul on liigi seisukohast kõige olulisem Haaslava kalatiikide säilimine. Teisisõnu, selleks et suurkoovitaja elu- või toitumispaik säiliks on vajalik säilitada Haaslava kalatiigid.

Ühendustee rajamine Haaslava kalatiikide vahelt omab killustavat efekti, kuid olulisi negatiivseid mõjusid sellega suurkoovitaja liigi leiukohale ei kaasne.

Juhul kui ühendustee rajamisega viiakse läbi ehitustöid Parve teel ka seal, kus see piirdub tiigikonna leiukohaga tuleb tagada, et teede ehitustöödega ei muudeta kahepaikse sigimispaigas veerežiimi oluliselt ehk tiigikonna sigimiskoht peaks suuremas osas säilima liigniiske alana.

Üldplaneeringu etapis ei ole piisavalt infot kavandatavate tegevuste kohta, et hinnata mõju Emajõele ja selle kaitsealustele liikidele. Eelduslikult on võimalik ühendusteid ja sildu ehitada selliselt, et olulist negatiivset mõju Emajõele ja selle kaitsealustele liikidele ei avaldu (kui mitte arvestada kaalutluse kriteeriumina lahenduse maksumust). Rohkema info selgumisel tuleb keskkonnamõju hindamise läbiviimise vajaduse hindamisel lähtuda keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusest.

Oluline on meeles pidada, et Haaslava silla näol on tegemist pikas perspektiivis realiseeritava projektiga ning lähiaastatel ehitustegevusega ei alustata. Samuti ei ole ka otsustatud, kas sild jääb ainult jalakäijatele, jalgratturitele või on võimalik silda ületada ka ühistranspordiga.

1.2 Luunja sild

Transpordiamet on andnud 03.03.2022 kirjaga nr 7.2-2/22/4702-1 Kastre ja Luunja vallale teada, et Luunja sild (riigitee nr 45 Tartu-Räpina-Värska km 11,383) kuulub Riigiteede teehoiukava 2021-2030 alusel taastusremonti vajavate sildade hulka. Hetkel on Luunja silla remont kavandatud 2025. aastasse.

Selleks, et vältida silla sulgemist kogu ehitusperioodi (*ca* 2 aastat) vältel ehitatakse tõenäoliselt olemasoleva silla kõrvale uus sild. Uue silla asukoht ning sellega kaasneva riigitee nr 45 koridori muutus km 10,9-11,9 on esitatud joonisel 2.

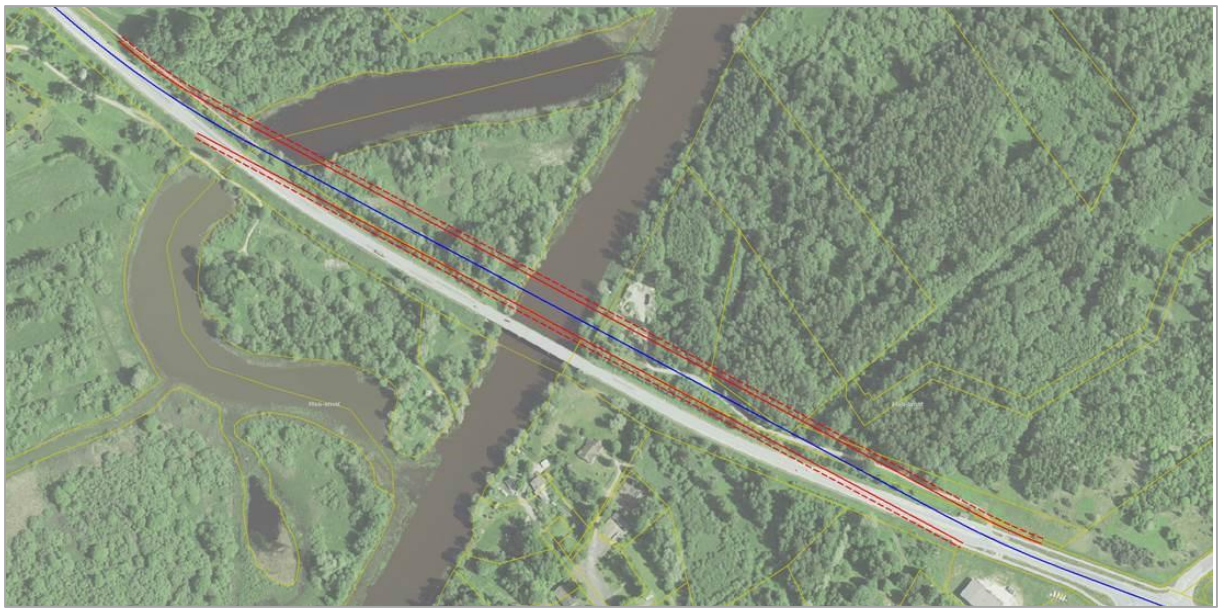

Joonis 2. Luunja silla uus teekoridor riigitee nr 45 km 10,9-11,9 (Transpordiamet, 03.03.2022).

EELIS-e andmetel (seisuga 08.04.2022) on Emajõgi elupaigaks II kaitsekategooria liigile *Aspius aspius* (tõugjas, KLO9102661) ning III kaitsekategooria liikidele *Cobitis taenia* (hink, KLO9102663), *Cottus gobio* (võldas, KLO9102662), *Misgurnus fossilis* (vingerjas, KLO9102664) ja *Dytiscus latissimus* (laiujur, KLO9200095). Liikide täpsem kirjeldus on antud ptk-s 4.1.2.2.1 „Perspektiivsed sadama maa-alad“.

Üldplaneeringu etapis ei ole piisavalt infot Luunja sillaga seoses kavandatavate tegevuste kohta, et hinnata mõju Emajõele ja selle kaitsealustele liikidele. Eelduslikult on võimalik uut silda ehitada selliselt, et olulist negatiivset mõju Emajõele ja selle kaitsealustele liikidele ei avaldu. Rohkema info selgumisel tuleb keskkonnamõju hindamise läbiviimise vajaduse hindamisel lähtuda keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seadusest.